

Příloha č. 1 : Několik ukázek řeči

Maruška (Skupina A)

Výzkumnice: Podívej se tady na ten obrázek a snaž se mi říct co nejvíc o tom, co tam je. Nejenom vyjmenovávat věci a lidi, ale taky zkus něco o nich říct, jaký jsou, co si o nich myslíš, kde jsou a tak.

Maruška: *Tady je třeba je tam kolo...*

Výzkumnice: Ano a co bys o něm řekla?

Maruška: *To jezdí na kolo a pak je tam okno, to se díváš, kdo tam je, kdo tam píská... a pak vaříš (ukazuje na kuchyň) a pak děláš něco a pak to uvaříš a pak to dáš na stůl...*

Výzkumnice: A co tam je ještě v týchle místnosti... Víš jak se jí říká? Jak se jmenuje ta místnost kde se vaří?

Maruška mlčí.

Výzkumnice: To je kuchyň.

Maruška: *Kuchyň, pokoj a ještě koupelna.*

Výzkumnice: Tak budeš mi ještě povídat, co je ještě v tý kuchyni?

Maruška: *Je tady sůl.*

Výzkumnice: Tady kde?

Maruška: *Ten sůl kde je?*

Výzkumnice: V polici... A co bys ještě řekla o tý soli?

Maruška: *Když to nemáš slaný tak si dáš ještě to, sůl. A pak když to není sladký, tak tam dáš ještě to, cukr. A když to není pálivý, tak tam dáš pepř. A magi je kde? Magi tam není...*

Výzkumnice: A co tam je ještě?

Maruška: *Co tam ještě je? Talířky.*

Výzkumnice: A co bys o nich řekla?

Maruška: *Talířky? Že se na nich najíš... Že se tam dává kaše, řízky a ještě židlička ten, nůž a lžička, to se s tím jí...*

Výzkumnice: Tak co je tam ještě?

Maruška: *V kuchyni je... pán jeden... on má hlad, sedí a čeká na...*

Výzkumnice: Na co čeká?

Maruška: *Na jídlo.*

Výzkumnice: Aha, tak co ještě?

Maruška: *To je těžký.*

Výzkumnice: Vždyť povídáš krásně.

Maruška: *A je tam knížky hodně a ještě kytara je tam...*

Výzkumnice: A co bys řekla o tý kytáře?

Maruška: *Přece na tu se hraje...písničky. A ještě je tam sedačka... To se roztáhne a tam spinkáš.*

Výzkumnice: A co je na tý sedačce teď?

Maruška: *Pani jedna a jeden pán... Jeden pán si čte a jedna pani si to, spinká.*

Výzkumnice: Tak co tam ještě tam vidíš?

Maruška: *Co tam ještě vidím? Vidím křeslo, to se na tom sedí a kočárek a tam je miminko, to vozíš. A ještě je tam strom, tam vyrostou jablíčka. A ještě je tam medvídek...*

Výzkumnice: A co bys o něm pověděla?

Maruška: *Nevím (šeptá) ...On to, chce spinkat... A ještě tam je postýlka pro holčičku a ještě je tam.. a ještě knížky nahoře a ještě auto na ovládání a ještě je tady okno a postel a rybka...*

Výzkumnice: A co bys řekla třeba o tý holčičce?

Maruška: *Ona vždycky spinká, pustí si na televizi pohádku třeba...*

Výzkumnice: A co dělá teď?

Maruška: *Ted' si hraje s tím panáčkem...*

Výzkumnice: Tak mi třeba řekni ještě něco o tomhle pokoji. Co tam vidíš?

Maruška: *Co tam vidím? Obrázky dva... a rybka.*

Výzkumnice: A co je to za obrázky?

Maruška: *Je tam modrá barva a ještě je tam barva zelená.*

Výzkumnice: A co bys řekla, že je na tom obrázku?

Maruška: *Travička zelená a ještě tam je jedna holčička a jeden pán... a ještě tady jsou skleničky, tam se dává vždycky pití, to piješ... A tam je záchod, tam čůráš, koupelna, tam se koupeš a tady je umyvadlo, tam si meješ ruce... A tady jsou dveře, tam bude třeba balkon...*

Výzkumnice: Tak co ještě tam vidíš?

Maruška: *Co ještě tam vidím? Květiny tři a ještě kolo tam vidím...*

Výzkumnice: Ano, a co je třeba tady?

Maruška: *Tam je ptáček...A ještě jsou židle...*

Výzkumnice: A co je to za židle?

Maruška: *Tam se sedí na židle a třeba tam si mluvíš s někým a třeba si můžeš dát telefon na stůl, můžeš hrát piáno takhle a pak si můžeme hrát a pak musíme ty hračky dát zpátky kde byly a pak se jdeme najíst a pak jdeme si lehnout, se koukat na pohádky a pak jdem ven.*

Výzkumnice: Tak o čem bys mi ještě něco řekla? Ještě tě něco napadá?

Maruška: *Jo. Ještě jsou tady mráčky.*

Výzkumnice: Kde tady?

Maruška: *Tady.*

Výzkumnice: Ještě jsme na něco zapoměly?

Maruška: *Ne.*

Výzkumnice: Tak ti moc děkuju.

Lád'a (Skupina A)

Výzkumnice: Tak podívej se pořádně tady na ten obrázek a já budu chtít, abys mi řekl co nejvíc o tom, co tam vidíš. Nejenom vyjmenovat věci a lidi, ale jaký jsou, jak vypadají, kde jsou, co si o nich myslíš a tak, jo?

Lád'a: *Jo. Je tam ryba.*

Výzkumnice: A co bys řekl o té rybě?

Lád'a: *Ona plave... a je tam postel, světýlka....*

Výzkumnice: A co bys řekl o té posteli a tom světýlku.

Lád'a: *Tady sedí pán...*

Výzkumnice: A řekl bys o něm něco?

Lád'a: *Má kšiltovku a jí a chce banán a chce najíst, ale vona spí.*

Výzkumnice: A kdo myslíš, že to je?

Lád'a: *Pani.*

Výzkumnice: A co bys o ní řekl?

(Venku začíná silně chumelit a Lád'a ztrácí zájem o obrázek)

Lád'a: *Sněží, sněží!*

Výzkumnice: No jo, pořádně sněží vid'?

Lád'a: *Joo, sněží.*

Výzkumnice: A zkusil by ses se mnou ještě podívat na ten obrázek?

Lád'a: *Ale kde sněží? Tady sněží! (Ukazuje na slunce na obrázku)*

Výzkumnice: To ti připadá jako že sněží?

Lád'a: *Jo!*

Výzkumnice: Ale co to je?

Lád'a: *Sluníčko.*

Výzkumnice: No, to je sluníčko. A co ještě vidíš na tom obrázku?

Lád'a: *Vidim tam sporák...*

Výzkumnice: A co bys řekl o tom sporáku?

Lád'a: *Vidim tam pekáč.*

Výzkumnice: A co ještě?

Lád'a: *Dává se tam hrnec.*

Výzkumnice: Co bys ještě řekl?

Lád'a: *Vařič je tam na sporáku... kytara...*

Výzkumnice: Tak něco řekneš o té kytaře?

Lád'a: *Zpívá. Tadydadady...*

Výzkumnice: A co ještě?

Lád'a: *Melodie!*

Výzkumnice: Co ještě?

Lád'a: *Obraz!*

Výzkumnice: Tak se u toho obrazu na chvíli zastav a něco mi o něm řekni.

Lád'a: *Ten obraz je šedivej a černej...*

Výzkumnice: Šedivej a černej?

(Na nástěnném obrázku je ve skutečnosti jenom zelená a modrá barva)

Lád'a: *On je... šedivej*

Výzkumnice: Tobě se zdá šedivej?

Lád'a: *Ne.*

(Lád'a si zpívá)

Výzkumnice: Mně připadá spíš modřej a zelenej, když jsme u těch barev.

Lád'a: *Aha.*

Výzkumnice: Tak o čem bys ještě něco řekl?

Lád'a: *Kuchyň.*

Výzkumnice: Chceš teď povídat o kuchyni?

Lád'a: *Balkón!*

Výzkumnice: To je balkón?

Lád'a: *Ne koupelna.*

Výzkumnice: Aha a co vidíš v té koupelně?

Lád'a: *Vodu.*

Výzkumnice: A co ještě?

Lád'a: *Záchod?*

Výzkumnice: A co bys o tom řekl?

Lád'a: *Já nevím kde je ten záchod.*

Výzkumnice: Vždyť si mi ho teď ukazoval.

Lád'a: *Nevím, chodí se tam čůrat.*

Výzkumnice: A co ještě?

Lád'a: *Strom.*

Výzkumnice: Aha strom, ten je zas venku. Tak zkusíš něco říct o tom stromě?

Lád'a: *On je velikánskej jak strom.*

Výzkumnice: A co bys o něm ještě řekl?

Lád'a: *Jablko, jablko, jablko, jablko, jablko, jablko, jablko, jablko, jablko, jablko...*

Výzkumnice: A ještě něco bys řekl o tom stromě? Nebo o těch jabkách?

Lád'a: *Jo. O těch jabkách... Jsou tam...Kde jsou meruňky?*

Výzkumnice: Ty tam nejsou, ona to bude asi jabloň. Tak co bys ještě řekl?

Lád'a: *Svítítko.*

Výzkumnice: To je lustr. Co si o něm myslíš?

Lád'a: *Tady svítí a tady a na záchodě a v kuchyni taky a venku taky.*

Výzkumnice: Venku?

Lád'a: *Jo, tady.*

Výzkumnice: Co to je?

Lád'a: *To je sluníčko.*

Výzkumnice: No, a co ještě vidíš?

Lád'a: *Že pán si čte... noviny!*

Výzkumnice: A co ještě vidíš?

Lád'a: *Barák.*

Výzkumnice: A co je ještě v tom baráku?

Lád'a: *Balkon.*

Výzkumnice: A co ještě?

Lád'a: *Medvěda!*

Výzkumnice: A co bys o něm řekl?

Lád'a: *On zpívá!*

Výzkumnice: A ještě něco?

Lád'a: *Už tam nic nevidíme.*

Výzkumnice: Ještě se podívej.

Lád'a: *Je tam kolo.*

Výzkumnice: A co bys řekl o tom kole?

Lád'a: *Že von jezdí!*

(Lád'a začne předvádět zběsilou jízdu a hučí)

Výzkumnice: A co ještě?

Lád'a: *Zahrada.*

Výzkumnice: Co je všechno na té zahradě?

Lád'a: *Ptáček a už to je všechno.*

Výzkumnice: A co ještě vidíš?

Lád'a: *Barák.*

Výzkumnice: A co v něm je?

Lád'a: *Rukavičky!*

Výzkumnice: To jo, ale ty jsou na stole, radši mi řekni, co je na obrázku.

Lád'a: *Ale já chci rukavičky první.*

Výzkumnice: No tak mi o nich něco řekni, jestli chceš.

Lád'a mlčí.

Výzkumnice: Tak o čem mi ještě něco povíš?

Lád'a: *To jsou hezký rukavičky!*

Výzkumnice: Já to vyřídím, ale podívej se ještě třeba co je v tomhle pokojíku.

Lád'a: *Postýlka!*

Výzkumnice: A co bys řekl o tý postýlce?

Lád'a: *Tam spí někdo!*

Výzkumnice: Ano, a co ještě?

Lád'a: *Tam spí ten medvěd.*

Výzkumnice: Hele a kdo je tohle?

Lád'a: *Holčička.*

Výzkumnice: A co bys o ní řekl. Co si o ní myslíš?

Lád'a: *Chce to zmáčknot, aby zpíval.*

Výzkumnice: Aha, ty myslíš, že ten medvídek zpívá, když ho zmáčkneš?

Lád'a: *No!*

Výzkumnice: A co tam ještě vidíš, o čem bys něco řekl?

Lád'a: *Tadyto, tadyto, tadyto, tadyto, tadyto.*

Výzkumnice: Ano a co bys o tom řekl?

Lád'a: *O těch knížkách? To je na čtení, ale.... Von nemá vlasy!*

Výzkumnice: No jo, ten pán nemá vlasy. Chceš o něm ještě něco říct?

Lád'a: *Tady to je nevybarvený.*

Výzkumnice: No jo, ty noviny jsou bílý, vid'. Tak o čem bys mi ještě něco řekl?

Lád'a: *Chci rukavičky ale!*

Výzkumnice: Já bych radši, aby ses ještě naposled podíval na ten obrázek.

Lád'a: *Ale já chci ty rukavičky!*

Výzkumnice: Ty si je chceš vzít? Ale ty nejsou tvoje.

Lád'a: *Ale já je chci.*

Výzkumnice: Ještě se jednou podívej.

Lád'a: *Půjdeme ven?*

Výzkumnice: No já nevím, je tam dost ošklivo. Tak zkusíš se podívat, co ještě vidíš?

Lád'a: *Vidím tam... hrušku, jablko...*

Výzkumnice: A co bys o tom řekl?

Lád'a: *A banán.*

Výzkumnice: A co bys o tom řekl?

Lád'a: *Banán vypadá žlutě a hruška vypadá zeleně.*

Výzkumnice: Super, chceš mi ještě něco říct?

Lád'a: *Ne.*

Výzkumnice: Tak děkuju, už to necháme.

Evička (Skupina B)

Výzkumnice: Tak já ti řeknu, o co jsem tě chtěla poprosit, Evičko. Já jsem tě chtěla poprosit, aby ses tady podívala na ten obrázek a chvíli mi povídala co nejvíc o všem, co tam vidíš. Třeba si vždycky vyber něco co se ti tam líbí a zkus mi o tom něco říct – jaký to je, kde to je, co to je, co si o tom myslíš, jak to vypadá... Tak čím bys začala?

(Eva ukazuje na rybičku)

Výzkumnice: A co to je?

Eva: *Rybička v akváriu.*

Výzkumnice: A co bys o ní řekla?

Eva: *No, mam jí doma a mam jich tam několik. Deset neonek, paví očka a jedny žlutý a ty nevim, jak se jmenujou. Vim jenom ty dva druhy.*

Výzkumnice: Tak to je dobrý. Co ještě tam vidíš.

Eva: *No, jablíčka.*

Výzkumnice: A kde jsou ty jablíčka a co bys o nich řekla?

Eva: *Děda je má na chaloupce moc.*

Výzkumnice: Aha, no můj děda taky. A má přesně takovýhle nebo je má trošku jiný?

Eva: *No, má taky takovýhle, ale nejsou tady trochu bílý a nemaj tady tu čárku. A nejsou na papíře, jsou na tom stromě.*

Výzkumnice: Tak co ještě vidíš?

Eva: *Růžovej kobereček.*

Výzkumnice: A dál?

Eva: *A pak vidim ptáčka.*

Výzkumnice: A co bys řekla o tom ptáčkoví?

Eva: *No, řekla bych o tom ptáčkoví, že někdy k nám lítaj na zahradu.*

Výzkumnice: Vy máte zahradu?

Eva: *Jo, velkou. Kde bych chtěla pořádat, já nevim, kde mam pořádat. Jestli jako minule nebo zase na zahradě.*

Výzkumnice: A co pořádat?

Eva: *Oslavu narozenin.*

Výzkumnice: To asi záleží, kdy máš narozeniny. Jestli je máš v létě nebo v zimě.

Eva: *No, mam je na jaře. Za měsíc a půl je budu mít.*

Výzkumnice: No tak to už by mohlo bejt hezky. Tak co ještě tam vidíš?

Výzkumnice: *No, vidim tam ještě hrušku.*

Výzkumnice: A co bys o ní řekla, o tý hrušce?

Eva: *No, o tý hrušce bych řekla, že je kupujeme a jsou moc dobrý. Sladký jak med...Medvídek!*

Výzkumnice: A co bys o něm pověděla?

Eva: *Je hezkej moc.*

Výzkumnice: A co ještě tam je někdo? Ještě je tam nějaká holčička, vid'. Co dělá?

Eva: *Hraje si s tím medvídkem.*

Výzkumnice: A co je ještě okolo tý holčičky?

Eva: *Hračky. A postýlky.*

Výzkumnice: A ještě?

Eva: *A ještě tady zrcadlo.*

Výzkumnice: A kam jsme se ještě nepodívali? Co tam je všechno?

Eva: *No, kytara.*

Výzkumnice: A co bys řekla o tý kytaře?

Eva: *Že Ella, moje kamarádka jí má doma.*

Výzkumnice: A umí na ní hrát?

Eva: *Umí, ale ona je jejího táty a je u ní v pokoji. Ona má svůj vlastní pokoj. A já ne, já spím s mamkou, ale budu mít aspoň svojí vlastní postel a dole bude pod ním domeček.*

Výzkumnice: Tak co tam ještě vidíš?

Eva: *No vidím tam vanu.*

Výzkumnice: A co bys o tý vaně pověděla?

Eva: *Že máme doma sprchovej kout a tadle je například lepší.*

Výzkumnice: Aha, ty bys radši vanu?

Eva: *Jo.*

Výzkumnice: A kvůli čemu?

Eva: *Kvůli ta sprcha je prasklá.*

Výzkumnice: Aha, tak to jo.

Eva: *Ale ještě se v ní dá mejt.*

Výzkumnice: Dá se v ní mejt, tak to je hlavní ne?

Eva: *Poprosím tátu, ať se dneska vrátí z práce brzo, abych si s ním mohla pohrát na želvy Ninja.*

Výzkumnice: Hrajete na želvy Ninja? To je dobrý.

Eva: *Jo, to je moje nejoblíbenější pohádka.*

Výzkumnice: A co ještě vidíš na obrázku?

Eva: *Já jsem vždycky fialovej.*

Výzkumnice: A táta?

Eva: *Táta je někdy modrej a někdy červenej... Modrý mraky, dešťový.*

Výzkumnice: A co ještě? Řekla bys ještě něco o těch mracích?

Eva: *No, ty mraky jsou takový, že někdy nad naší zahradou přej a nad našim domem.*

Výzkumnice: No jo, to mraky někdy dělaj. Tak co ještě tam vidíš? O čem bys povídala?

Eva: *Třeba o tomhle křesle.*

Výzkumnice: A co bys o něm řekla?

Eva: *Že je krásný a růžovoučký.*

Výzkumnice: A ještě něco?

Evička mlčí.

Výzkumnice: Hele tak mi třeba řekni ještě něco o lidech, který tam vidíš, o tom jsme ještě nemluvily.

Eva: *Tohle je třeba maminka.*

Výzkumnice: Co dělá?

Eva: *Spí. Tohle je třeba bratříček, kterej jí. A tohle je třeba holka, která si hraje. A tohle je tatínek, kterej si čte. My máme hezkýho tátu, ale nemá brejle.*

Výzkumnice: Nemá brejle, to je asi lepší, když dobře vidí. Tak ještě něco, o čem bys mi chtěla něco povědět?

Eva: *No, to autíčko.*

Výzkumnice: Co bys o něm řekla?

Eva: *Že moje máma má nejradši modrou barvu.*

Výzkumnice: Jako to autíčko?

Eva: *Jo.*

Výzkumnice: Tak já ti moc děkuju Evičko.

Toník (Skupina B)

Výzkumnice: Já jsem tě chtěla poprosit, jestli by ses mohl podívat tady na ten obrázek, prohlídnout si ho a řekl mi co nejvíc o tom, co tam vidíš, na tom obrázku. Co je tam za věci, za lidi a co nejvíc o těch věcech a lidech povědět. Jaký jsou, co si o nich myslíš, kde jsou a tak. Podívej se, co se ti tak zalíbí a o tom třeba začni povídat.

Toník: *Jo.*

Výzkumnice: Tak čím bys začal?

Toník: *Koupelnou.*

Výzkumnice: Tak povídej o koupelně.

Toník: *V koupelně je sprcha a vana a záchod a umyvadlo.*

Výzkumnice: A co bys řekl o těch věcech?

Toník mlčí.

Výzkumnice: Napadá tě něco?

Toník: *Ne.*

Výzkumnice: Tak se podívej jinam, když tě nic nenapadá.

Toník mlčí.

Výzkumnice: Tak se podívej třeba tady do té místnosti a povídej, co tam všechno vidíš, Toníku.

Toník: *Knihy.*

Výzkumnice: A co bys řekl o těch knihách?

Toník mlčí.

Výzkumnice: Nenapadá tě nic? Tak povídej třeba ještě něco jinýho.

Toník: *O půdě. V půdě je sestřička a postel.*

Výzkumnice: A co dělá ta sestřička?

Toník: *Hraje si s medvídkem.*

Výzkumnice: Nechceš kapesník, Toníku? Já vidím, že máš nudli, že tě to znervózňuje.

Toník: *Jo.*

Výzkumnice: Na, tak si smrkni... Lepší?

Toník: *Jo.*

Výzkumnice: Tak kde jsme to skončili? Že si hraje s medvídkem a co dál?

Toník: *A jsou tam knihy a...*

Výzkumnice: Ještě něco?

Toník: *Ne.*

Výzkumnice: Tak kam se ještě podíváme?

Toník: *Do kuchyně.*

Výzkumnice: Do kuchyně, tak co tam je v té kuchyni? Nebo kdo?

Toník: *V kuchyni je trouba a skříň.*

Výzkumnice: A co bys řekl o té troubě a skříni? Jaký jsou nebo kde jsou, co bys o nich tak pověděl?

Toník: *No, že ve troubě se něco peče a ve skříni něco je.*

Výzkumnice: A ještě něco?

Toník: *Ne.*

Výzkumnice: A jsou v té kuchyni nějaký lidi?

Toník: *Jo.*

Výzkumnice: A kdo tam je?

Toník: *Strejda.*

Výzkumnice: A co bys řekl o tom strejdovi?

Toník: *Že on jí.*

Výzkumnice: A co má na stole?

Toník: *Ovoce.*

Výzkumnice: A co to je za ovoce?

Toník: *Banán, pomeranč, hruška, jablko.*

Výzkumnice: Tak ještě tady jsou nějaký lidi, o kterých jsi mi nic nepověděl. Co bys mi o nich řekl, o těch lidech?

Toník mlčí.

Výzkumnice: Třeba co dělají.

Toník mlčí.

Výzkumnice: Napadá tě? Třeba co dělá ten pán?

Toník: *Pán si čte noviny.*

Výzkumnice: A pani?

Toník: *Leží.*

Výzkumnice: Ještě jsme se někam nepodívali? Ještě jsme se nepodívali okolo domu, vid'?

Toník: *Ne.*

Výzkumnice: A co tam je?

Toník: *Strom, kočár, kolo, mraky.*

Výzkumnice: A co bys třeba řekl o tom stromu?

Toník: *Že na stromu jsou jablka.*

Výzkumnice: A ještě?

Toník mlčí.

Výzkumnice: Tak pověděl bys mi třeba něco o tom kočáru?

Toník: *Že v něm je miminko.*

Výzkumnice: Super a ještě něco?

Toník: *Slunce.*

Výzkumnice: A co bys řekl o tom slunci?

Toník: *Že svítí.*

Výzkumnice: Dobrý a ještě něco? Ještě jsi mluvil o kole, tak co s tím kolem?

Toník: *Na tom jezdíš.*

Výzkumnice: Tak o čem bys mi ještě něco řekl? Co tam ještě je? Na co jsme se ještě nepodívali?

Toník mlčí.

Výzkumnice: Tak se ještě podívej třeba tady na ten pokoj. Co tam vidíš, o čem jsi mi ještě nic nepovídal?

Toník: *No, vidím tam kytaru.*

Výzkumnice: A co bys řekl o tý kytaře?

Toník: *No, že se na ní hraje.*

Výzkumnice: A ještě něco?

Toník: *Ne.*

Výzkumnice: Tak ještě zkus nějakou věc si vybrat, o který bys mi něco pověděl.

Toník mlčí.

Výzkumnice: Už tě nic nenapadá?

Toník: *Ne.*

Výzkumnice: Tak už to necháme. Děkuju.

Příloha č. 2 : Ukázka obrázku použitého k výzkumu

